

CIEC (180) *vb impf*

W inf e pochylone. ◇ *W formach praes:* -e- (71), -é- (1); -e- : -é- *Mącz* (58 : 1). ◇ *W formach praet i con:* sg m e pochylone. ◇ *W pozostałych rodzajach i liczbach:* -e- (7), -é- (1); -e- : -é- *OpecŻyw* (2 : 1).

inf ciéc (15). ◇ *praes 1 sg* ciekę (26). ◇ *3 sg* ciecze (81), ciece (1); ciecze : ciece *MiechGlab* (3 : 1). ◇ *3 pl* cieką (9). ◇ *praet 3 sg m* ciékl (2). *f* ciekła (14). *n* ciekło (3). ◇ *3 pl subst* ciekły (6). ◇ *fut 3 pl subst* ciéc będą (1). ◇ *imp 3 sg* niechaj ciecze (2). ◇ *con 3 sg f* by ciekła (4). *n* by ciekło (3). ◇ *3 pl subst* by ciekły (6). ◇ *part praes act* ciekąc (7).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Płynąc powoli, sączyć się, spływać; fluere Mącz, Calag, Calep, Cn; scaterere Calag, Calep, Cn; alluere Mącz, Calag; manare Mącz, Cn; stillare Calag, Cn; allabi, cadere, interluere, labi, meare, petere, praecipitare, praeterluere, vadere Mącz; fluitare Calep; distillare, scaturire, sudare, volvere Cn* (173) : A takowy łtrach ział go/ [...] aż obfity pot wyłfiedł s niego [...] ij na ziemię ciékl połpolu teéż ze krwią *OpecŻyw* 102v; *FalZioł* I 70b, 149b; *BielKron* 33v; Cadunt lachrimae, Lzy pádáya. Cięką. *Mącz* 28d; iugis aqua, Wieczna wftáwiczna wodá/ która nigdy ciéc nie przełtawa. *Mącz* 177a, 131b, 132a, b [2 r.], 152a, 180b (17); dayże ropie kilká dni ciéc *SienLek* 184, 52; *CzechRozm* 84; á wodá z kánnałów vpadáiąc/ thák fye zsiáda/ iż rzeczy/ którychby łnac rzemiełnik niemógł/ lámá wyformuie: łkadže iéy tá włafność? czemułz/ iefli fye zsiádác ciekąc ma/ tám w łwym meacie/ łkad ciecze/ nie zsiáda *Oczko* 8v–9, 10v, 15, 15v, 20v, 23; Krew ciecze. Stillare Madere sanguine. *Calag* 95a, 197a, 382b, 517b; Fluo — Płinę, cziekę. *Calep* 424b, 198b, 244a, 425a, 951b, 1022b; A oná krew ábo pot żywych poddánych y kmiotkow/ ktory wftáwicznie bez żadnego hámovánia ciecze/ iákie włzytkiemu krolełtwu karánie gotuie? *SkarKazSej* 704a.

ciéc do czego [w tym: z czego do czego (1)] (7): GD i povzrzeniu iagod połtawic nieiaką łklenicę aby do niey ciekło/ Tha woda dziwney á rozlicžney pomoczy iefłth *FalZioł* II 13a; *BielKron* 89v, 286v, 361v; *Mącz* 295b; *Strum* O. *Cf od czego do czego.*

ciéc od czego do czego (1): voda sla a bo cziekla oth sthauiv [!] thego tho pana Castellana Sphalenth do sthavv swego *ZapWar* 1536 nr 2453.

ciéc z kogo, z czego (39): *OpecŻyw* 101v, [123]v, 137v, 138; Gdy dziecięciu łliny z wft cieką, tedy Myłz pieczoną dać mu ziefć *FalZioł* IV 14d, II 13a, IV 4c, V 30v, 77, 93, 111; *RejPs* 155v; Iefli tełz tám wino ciékło z boku/ ktore miełzaćie z wodą/ tze mu tak nie tznicie/ iáko Pan Kryłtus tzninł *KrowObr* 122v; wftał/ chociaž z niego krew ciékłá iáko źrzodło *BibRadz* 2. *Mach* 14/45 [*idem BudBib*], *Iob* 29/6; *BielKron* 322v [2 r.], 446 [2 r.], 458v; *Mącz* 184d, 188d, 240a, 276c, 328a; *SienLek* 27, 175; s łuchych łkał wody ciekły *RejZwierc* 125; *BudBib* 2. *Mach* 14/45; *Strum* O; *Oczko* 15, 16; *SkarŻyw* 31, 572; *CzechEp* 66; *BielSen* 6; *KochPieś* 49; *GrabowSet* L2; *KlonFlis* F3v.

ciéc komu [w tym: z czego komu (1), komu czym (1)] (5): Gdym iefłzce łćiefzki łwe vmywał máłłem/ á z opoki ciékły mi łtrumienie oliwy. *BibRadz* *Iob* 29/6; *Mącz* 367c; *SienLek* 109, 183v; *SkarŻyw* 292.

ciéc mimo co (1): Praeterlabitur civitatem, Ciecze mimo miáłto. *Mącz* 180d.

ciéc na co [w tym: z czego na co (1), komu na co (1)] (2): iefli łzyiá álbo łopátki/ álbo rámióná/ álbo paćierze bolá/ ná nie niechaj wodá zglowy ciecze *Oczko* 16; *SkarŻyw* 292.

ciec przez kogo, przez co [w tym: z czego przez co (1)] (9): Dyspepsia, Nietrawność/ Złe trawienie żołądka/ gdy łurowy pokarm ciecze przez człowieka. *Mącz* 98b; *Exundo*, Wylewám z brzegów ciekę przez wierzch. *Mącz* 502d, 180d, 200a, 208b, 217b; *Oczko* 15, 22v; *Calep* 552a.

ciec w co (3): *OpecŻyw* 128; *KrowObr* 128v; Weźmifz pothym gęś tłuftą álbo pía [...] pieczyfs to ná roźnie ták długo/ áż wyłchnie/ á podftaw panéwkę/ áby wízythká tłuftość w nię ciekła. *SienLek* 123.

ciec czym [w tym: czym do czego (1), czym z czego (1)] (7): *BielKron* 89v; *Papilla etiam*, *Rurká* álbo kurek którym wodá z rur ciecze. *Mącz* 276c; A wiele nieczyftoty ciecze nofem y wfty. *SienLek* 40v, 183v; *Strum* C4; *Oczko* 3, 30v.

ciec po kim, po czym [w tym: z czego po czym (1)] (9): a ono krew dlá korony zgłowy po obliczu ciecze *OpecŻyw* 137v, 128, 153v; *Sudore manat*, *Poći fie*/ Ciecze po nim pot. *Mącz* 208b, 427a; *Calep* 1032b. *Cf* *Zwroty*.

W charakterystycznych połączeniach: ciecze (cieką) jucha, krew (18), łza (3), niewieście miesiące, miesięczne pławy, pot (4), ropa (5), śliny, sok (2), woda (18).

Fraza: »rzeki krwawe ciekły« (1): A gdy fie obie łtronie zefzły, biły fie od zaiutrze aż do wieczora, tak iż rzeki krwawe wżędy ciekły. *BielŻyw* 152.

Zwroty: »po brodzie ciec« (1): wczynił fie Dawid łzalonym/ łlinił fie aż po brodzie ciekło *BielKron* 66v.

»strumieniem, rzekami ciec« (1 : 1): ná którym thák wiele ludzi pofiekli áż krew łtrumieniem ciekła do Wiłty *BielKron* 361v, 60.

»po uszach ciec« (2): iż dzbanem leie w fię áż mu po wízoch ciecze *RejZwierc* 59v; *WerGośc* 241. *Szeregi:* »ciec, (albo) bieżeć« (2): *Praeterfluo*. Ciekę álbo byeżę imo *Mącz* 132a, 217a.

»ciec, (abo) íść« [szyk 1 : 1] (2): *ZapWar* 1536 nr 2453; *Intermeo*, Ciekę/ Idę przez pośrodek. *Mącz* 217b.

W przeni (1) :

Szereg: »ciec i płynąć« (1): Są tedy obyczáie iákoby źrzodłá á początki/ z których práwá ciec y płynąć máią [e quibus leges manare ac derivari debent]. *ModrzBaz* 70.

Przeni (2) :

a) *Mijać, upływać (1) :* COż chcefz czynić moy miły człowiecze/ Gdyż wiefz żeć czás iáko wodá ciecze *RejPos* B.

b) *Ginąć, znikać (1) :* Gory ciekły od oblicza Iehowy *BudBib Iudic* 5/5.

a. *O większych zbiornikach wód naturalnych (44) :*

α. *O rzekach, strumieniach, potokach: płynąć (37) :* Dol iákoby przbkopá [!] kędy rzeká cýecze. *Murm* 24; *BartBydg* 7b; *Mącz* 5d, 131b, 324c, 472c; *RejZwierc* 171 v; *BudBib Eccle* 1/7.

ciec do czego (1): Obwárował tedy wzdroie przed miáftem pirwey y potoki/ áby ciekły do łtawku nizłzego *BielKron* 89v.

ciec od czego w co (1): *Fluere a septentrione in exortivum Oceanum*, Ciec od pułnocy w morze ná wíchód słóncá leżące. *Mącz* 269b.

ciec z czego (4): *Stichże* to gor *Piecihorłkich*, ciecze wielka rzeka Tyrk po Tatarłku *MiechGlab* 28, 28; *Mącz* 203c, 317a.

ciec ku czemu (2): Tanais Tatarowie zową Don poczyna fie w księstwie Kzezanfkiem [!], ktore teraz Mořkiewfki pofiadł, y ciecze ku połnoczy. *MiechGlab* 25; *Mqcz* 498d.

ciec mimo co [w tym: *mimo co ku czemu* (1)] (2): Istula praeterluit Warsoviam, Wisła ciecze mimo Wárfzawę. *Mqcz* 200a, 498d.

ciec pod co (2): *MiechGlab* 78; Flumen allabitur urbi, Rzeká ciecze pod miásto. *Mqcz* 180b.

ciec przez co [w tym: z czego przez co (1), przez co pod co (1), przez co w co (1)] (13): Potim Druzus przebywłzy rzeki Rin y Albis (ktorą dzis Cechowie białą zową, á ciece przez Celką j Miszenfką ziemię aż w morze niemieckie) Potkał fie z Swaby *MiechGlab* 44, 78; *Mqcz* 26b, 142a, 144a, 157a, 200a (11).

ciec w co (3): *MiechGlab* 44; *Mqcz* 7a; Tam niedáleko Oífá w gardziel ciecze [!] Wisle *KlonFlis* G3.

ciec czym (1): bo co rzeczem owéy rzéce/ co długim meatem ciekąc/ á potym fye w dziewięć dzieląc/ w ólmy wodą fłoną/ á w dziewiątym fłodką ciecze? *Oczko* 8.

ciec czym = *którędy* (2): *Oczko* 8; Tedyć powiedam iż Wisła dwoiáka. Iedná Sámicá/ druga Láchá/ nowem Co ciecze rowem. *KlonFlis* F2.

ciec po czym (1): A po fuchych puřtyniách ciekły řtrumienie. *KochPs* 159.

W charakterystycznych połączeniach: ciecze potok (2), *rzeka* (21), *strumień*.

Zwrot: »bystro ciec« (1): bo gdzie albo który defzcz/ rzekam nářzém tak gęřtym á wielkim/ dodáby máteryéy mógl/ áby wiecznémi czáfy tak byřtro/ řzéroko/ y głęboko ciekły? *Oczko* 7.

ř. *O morzach, jeziorach: rozlewać się; także o przyřływie* (7) : Mare Adriaticum, Które miedzy włoską ziemią á miedzy Illirią y Dálmacią/ to yeřt sławácką/ ziemią ciecze *Mqcz* 209d; ut Euripus Euboicus septies in die reciprocatur, Morze Euboyskie fiedřń kroć fie przez dzień obráca/ álbo ciecze y tám y lám. *Mqcz* 324b.

ciec mimo co (4): Acronius aluit Constantiam, Iezioro Bodenfee zwáne ciecze mimo Conřtantią. *Mqcz* 199d, 209c, d [2 r.].

ciec przez co (1): Mare mediterraneum et mare nostrum, Morze które przez pořrzodek řwiátá ciecze *Mqcz* 209c.

W charakterystycznym połączniu: ciecze morze (3).

b. *O zjawiskach chorobowych: wydzielać krew, ropę itp.; lippire Calep, Cn* (6) : Kto młodego Bociana ije/ temu oczy do roku ciec nie będą ani boleć. *FalZioł* IV 20d, 27c; Ieřli mu oczy cieką/ álbo puchną/ zářhni mu řyły nád oczymá *SienLek* 165, 175v; *Oczko* 22v; *Calep* 607a.

c. *Posuwać się po powierzchni wody [czym]* (1) : Bo kiedy iuř Flis zářmákuie komu/ Iuř řię ná Wiořnę nie zořtoi w domu/ Iuř ciecze ze krą do Gdańfká w Komiędze *KlonFlis* D4.

d. *O zegarze wodnym lub piaskowym* (1) : Bo iáko zegárek gdy go przewroćřf/ ciecze bez przeřtáńku/ ář do końcá wyćiecze. Tak řywot nář wřtáwicřnie we dnie y w nocy do řmierći bieřy *WysKaz* 45.

2. *Przepuszczać plyn, być nieszczelnym, dziurawym; perpluere, perstillare, humorem transmittere Cn* (7) : *BierRozm* 22; bo iáko becřká/ poki w niey nic nie mářf/ poty nieznáć by gdzie ciec miáłá/ á řkoro ią náleię/ áli fie hneth s kilká řtron řáczy *GórnDworz* Gg6; Młynarz ma to wřzyřtko ópátrówáć w przyległym dworze/ podwáliny/ ryny/ węgły/ y około dáchow áby nigdziey nie ciekły *GostGosp* 60.

ciec do czego (1): Buduie/ nie kościoły: ále fwoie cháci: Lepieyby tákiedy fłużby Bożey zániecháci. Więc do kościoła ciecze: á Wytrykułowe Swięcą lię nowe fzczyty y dáchy guntowe. *KlonWor* 49.

W charakterystycznych połączeniach: ciecze beczka, dach, łódź.

W zdaniach bezpodmiotowych (3): A kiedy defzcz/ tedy wżędy opátrzyć/ áby gdzie nie ciekło *GostGosp* 22, 22; *KlonWor* 49.

Przen (1) :

Zwrot: »ciec dymem« = dymić (1): Vrzędnik ma to wżyftko opátrzyć/ dżiury w izbach/ błony/ piece/ áby dymem nie ciekły *GostGosp* 12.

Synonimy: 1. bieżec, iść, kapać, padać, płynąc, sączyć się, wysączać się; a. rozciągać się, rozlewać się.

Formacje pochodne: naciec, ociec, pociec, przeciec, rozciec się, ściec, ściec się, uciec, uciec się, wyciec, zaciec, zściec; ciekać, naciekać, obciekać, ociekać, podciekać, pociekać się, pouciekać, przeciekać, przeciekać się, przyciekać, rozciekać się, ściekać, ściekać się, uciekać, uciekać się, wciekać, wyciekać, zaciekać, zuciekać; naciekawać; ucieknąć.

Cf CIECZENIE, CIEKAĆ

MM